

Čís. 2274.

Dráha má nárok na dopravné dle sazbové položky na zboží deklarované. Vyloučen jest důkaz, že šlo v pravdě o zboží, podrobené nižší sazbové položce. Prodávatel, označiv v nákladním listu zboží tak, že vyměřeno vyšší dopravné, než jakému zboží při správném označení bylo by podléhalo, jest povinen kupitele odškodniti. Lhostejno, že na správně deklarované zboží nebylo lze obdržeti dovozní povolení.

(Rozh. ze dne 13. února 1923, Rv I 930 22.)

Žalovaná firma zaslala žalobkyni plynový olej, v nákladním listu však uvedla zboží jako minerální olej, prý vzhledem k tomu, že dovozní povolení bylo lze obdržeti pouze na minerální olej. Ježto žalobkyni bylo dráhou vyměřeno dovozné za minerální olej, tarifující výše než olej plynový, domáhala se náhrady rozdílu na žalované. Žalobě bylo vyhověno soudy všech tří stolic, Nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Již ve svém rozhodnutí ze dne 13. dubna 1920 Rv I 156/20, uveřejněném v úřední sbírce pod čís. 483, vyslovil Nejvyšší soud zásadu, že dráha, nepoužije-li oprávnění Šu 58 (1) žel. dopr. ř., má nárok na dopravné dle sazbové položky na zboží deklarované, byť šlo ve skutečnosti o zboží, podrobené nižší sazbové položce. Rozhodným jest obsah nákladního listu, pojmenování zboží v něm. Důkaz, že zásilka neobsahovala ve skutečnosti zboží deklarovaného, nýbrž zboží, podléhající nižší sazbové položce, jest vyloučen v tom případě, o nějž tu jde, tím spíše, ana se žalovaná nemůže ani toho dovolávati, že zboží bylo omylem nesprávně deklarováno. Označila zboží jako minerální olej, ač věděla, že jest to olej plynový a že dopravné za minerální olej jest vyšším než za olej plynový. Mínění žalované, že žalobkyně se mohla brániti proti požadavku dráhy na doplatek dovozného důkazem, že zboží bylo nesprávně deklarováno, není tudíž správným a tím se stávají vrátekými i důsledky z něho vyvozované. Rovněž zcela neoprávněně brojí žalovaná proti názoru odvolacího soudu, že porušila péči řádného obchodníka, označivši zboží nesprávně jako minerální olej. Musela-li zboží, by obdržela dopravní osvědčení, označiti v nákladním listě tak, jak bylo označeno v dovozním povolení, bylo její věcí, by se postarala o to, by dovozní povolení bylo uděleno na plynový olej. Nebylo-li to možno, bylo její povinností, upozorniti žalobkyni před odesláním, že musí zboží býti deklarováno jako minerální olej a že žalobkyně musí proto počítati s tím, že po případě bude jí dráhou účtováno vyšší dopravné dle deklarace. Jelikož tak neučinila, jest práva ze škody žalobkyni vzešlé.

Čís. 2275.

Sprostředkovatel má nárok na provisi, došlo-li sice jeho přičiněním k uzavření smlouvy nikoliv však za cenu určenou, nýbrž za cenu, na

niž prodatel sestoupil. Provisí není pak provise, umluvená pro případ prodeje za určenou cenu, nýbrž pouze provise přiměřená.

Úmluva, že písemná kupní smlouva bude vyhotovena, až kupující pojistí nedoplatek kupní ceny na své nemovitosti a zaplatí část kupní ceny, jest pouhým určením času.

Nelze žádati na kupiteli, by při smlouvě setrval, dozvěděl-li se na-
potom, že knihovní věřitel hodlá vypovědět dluh, ježž byl na srážku
kupní ceny převzal.

(Rozh. ze dne 13. února 1923, Rv I 941/22.)

Žalovaní obrátili se v březnu 1921 na žalobce, by jim do 5. dubna 1921 sprostředkoval prodej jich nemovitosti za 1,500.000 Kč, a slíbili mu provisi 20.000 Kč. Žalobce přivedl 21. března 1921 Františka K-a, s nímž žalovaní téhož dne uzavřeli předběžnou smlouvu o prodeji nemovitosti, za 1,175.000 Kč. Na srážku kupní ceny měl František K. převzít knihovní pohledávku spořitelny 500.000 Kč. Písemná kupní smlouva měla být sepsána, jakmile František K. zajistí nedoplatek kupní ceny na své nemovitosti a složí hotově 250.000 Kč. Zatím František K. se dozvěděl, že spořitelna hodlá pro případ prodeje svou pohledávku vypovědět, pročež dne 4. srpna 1921 s kupu sešlo. Žalobu o zaplacení provise 20.000 Kč procesní soud první stolice zamítl. Důvody: Soud vzal za prokázáno, že provise 20.000 Kč žalobci nepřislouží, poněvadž koupě nebyla umluvena za 1,500.000 Kč, nýbrž pouze za 1,175.000 Kč, tak že obdobným použitím Šu 1152 obč. zák. bylo by výši provise stanoviti soudem. Dále vzal soudní dvůr za prokázáno, že tržová smlouva nebyla mezi žalovanými a K-em uskutečněna ve smyslu provisní úmluvy. Ovšem obsahuje prozatimní smlouva ze dne 21. března 1921 nejhlavnější podmínky hotové koupě a dohodli se žalovaní s K-em teprve dne 4. srpna 1921, že upouští od kupní smlouvy, takže se zdá, jakoby byla bývala koupě pevně ujednána a že pouze dodatečně s ní sešlo. Jest prokázáno, že nebylo souhlasu vule žalovaných a Františka K-a o tom, že má být tržová smlouva ujednána závazně, a to ani dne 21. března, ani dne 6. dubna 1921 a že teprve za dalších projednání došlo 14. dubna 1921 ku konečnému sjednocení mezi žalovanými a K-em, při čemž uložili kupující i prodatelé souhlasně zástupci žalovaných, aby písemné vyhotovení tržové smlouvy připravil, ujednavše jako podmínku pro zhotovení smlouvy písemní, že, nežli bude podepsána, musí být vymožena k účelu zajištění zbytku kupní ceny poznámka pořadu pro onu část kupní ceny na hospodářství Františku K-ovi patřícím, jež má být k účelu zajištění zbytku kupní ceny knihovně vtělena a že musí být dalších 250.000 Kč K-em zaplacen. Jest tím dokázáno, že strany ujednaly jednak písemnost smlouvy a jednak, že její platnost měla záviseti na dodržení uvedené podmínky. Jest dále prokázáno, že kupitel splatil pouze 50.000 Kč, že však dne 4. srpna 1921, ač mu bylo složiti na kupní cenu dalších 250.000 Kč, čímž měla být tržová smlouva — bylo-li by i knihovní pojištění provedeno — teprve uskutečněna, tento obnos s vůlí a vědomím žalovaných nezaplatil, poněvadž Emil Sch. s ním sdělil, že spořitelna vyhrožuje, že svou knihovní pohledávku asi 1/2 milionu korun vypoví, bude-li smlouva

provedena, a poněvadž K. měl tuto pohledávku dle smlouvy převzít a bez ní statek koupiti nemohl. Tím jest dokázáno, že trhov^á smlouva, ježto se nesplnila podmínka, jest ve smyslu §§ 897, 699 obč. zák. neúčinnou. K témuž výsledku dlužno dospěti i s toho stanoviska, že strany se sjednotily na písemnost trhov^é smlouvy a že smlouva písemně vyhotovena nebyla (§ 884, 886 obč. zák.). Tím odpadá zároveň každý nárok žalobcův na provisi, jež měla se platiti podle písemného prohlášení ze dne 7. března pouze za uskutečněný prodej. Žalobci nepřisluší ani dle §u 1155 obč. zák. odměna jeho přičinění přiměřená, poněvadž pro případ, že by darmo vynaložil námahu, písemným prohlášením nebyla ujednána a poněvadž žalobce jako sprostředkovatel není zaměstnancem, za mzdu zjednaným, jenž by se mohl na toto ustanovení odvolati, nýbrž má postavení samostatného podnikatele, takže nese zisk svých prací a nákladů, jsa odměňován pouze podle výsledku a nikoliv podle svého snažení. Jinak nelze úmluvu o provisi vyložití, výklad tuto uvedený jest všeobecně obvyklým, pakli neodporují tomu zvláštní úmluvy mezi stranami. Smlouva taková má ráz smlouvy odvážné. Mimo to nesouhlasil by s písemným prohlášením o provisi názor, že se žalovaní zavázali ku placení provise i pro ten případ, že by jim statek zůstal. Podnět, proč žalovaný od koupě (od úmyslu k ní) ustoupil, jest bezvýznamným pro nárok žalobcův (§ 901 obč. zák.), žalovaní nebyli smlouvou o provisi nikterak vázáni k uzavření smlouvy trhov^é, mohli od toho úmyslu kdykoliv zase odstoupiti, aniž by se stali žalobci něčím povinni, leč že by tak byli učinili v úmyslu, způsobiti mu škodu (§ 1295 a násl. obč. zák.). Odpadá tedy i potřeba zjistiti, zda by byla spořitelna skutečně svou pohledávku vypověděla. O d v o l a c í s o u d rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Žalobní nárok opírá se o smlouvu. Z té jde, že žalovaní do 5. dubna 1921 zmocnili žalobce ku prodeji jejich usedlosti za výslovně určenou cenu 1,500.000 Kč a že mu slíbili, dojde-li k prodeji, 20.000 Kč za ztrátu času a provisi. Byla tedy smluvena odměna za sprostředkování. Že by žalobce byl sprostředkovatelem z povolání, sám netvrdí. Rovněž jde z přednesu stran, že tu nemůže býti řeči o smlouvě sprostředkovací dle zákona obchodního (čl. 66 až 84). Dlužno tedy vykládati sprostředkovatelskou smlouvu dle zákona občanského. Směrodatna jsou pravidla o smlouvě o práci (§ 1151 a násl.), poněvadž občanský zákoník nezná zvláštní sprostředkovací smlouvy. Hledíc k uvedené smlouvě nemá žalobce nároku na odměnu za sprostředkování, poněvadž při prodávání usedlosti nebylo ve smluvený čas docíleno smluvené kupní ceny 1,500.000 Kč, nýbrž 1,175.000 Kč. Nevyhověl-li žalobce smluvené podmínce, nemá nároku na smluvenou odměnu. Duvodně tedy zamítl prvý soud žalobní nárok. Žalobce za sporu učinil návrh eventuální, aby uznána byla požadovaná jím odměna za přiměřenou. Měl na mysli ustanovení §u 1152 obč. zák. V tomto případě však byla odměna smluvna výslovně a poněvadž § 1152 obč. zák. upravuje poměry právní, kde odměna nebyla vůbec smluvna, nemůže se žalobce s účinkem dovolávati §u 1152 obč. zák. Proto ani z tohoto důvodu nebylo žalobnímu nároku vyhověti. Třetí důvod, pro který nárok žalobcův jest neodůvodněný, jest ten, že podle zásad o smlouvě o práci (§ 1151 a násl. obč. zák.), jimiž se při výkladu smlouvy spros-

středkovatelské řídit dlužno, odměna patří, když ke smlouvě kupní skutečně dojde. Že ke smlouvě mezi žalovanými a K-em nedošlo, první soud na základě bezvadně zjištěných skutečností dovodil. Právě tak správně odůvodnil první soud, proč žalobci nepřísluší odměna dle §u 1155 obč. zák.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvnímu soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Nelze sdílet názor nižších soudů, že žalobce nemá nároku na provisi vůbec, poněvadž při prodeji usedlosti nebylo docíleno 1,500.000 Kč. Žalobce nemá sice nároku na smlouvenou odměnu 20.000 Kč, poněvadž tato byla slíbena jen, prodá-li nemovitost za 1,500.000 Kč. Úmluvě o provisi nelze však přikládati ten smysl, že žalobce nemá mít nárok na odměnu vůbec, bude-li docílena cena menší; takového ustanovení úmluva neobsahuje. Žalovaní nebyli povinni sleviti z původně žádané kupní ceny, a, kdyby následkem toho nebylo došlo k dohodě s kupujícími, neměl by žalobce práva na odměnu. Když však s ceny slevili a činností žalobcovou pak k dohodě došlo, přísluší mu odměna dle §u 1152 obč. zák., ne sice umluvená, ovšem ale přiměřená, za předpokladu, o němž bude ještě řeč, totiž že není pravdou, že závazek kupitele Františka K-a z kupní smlouvy pominul bez zavinění žalovaných. Souhlasiti nelze ani s úsudkem nižších soudů, vyvozovaným ze znění úmluvy ze dne 14. dubna 1921, že žalovaní a František K. si vyhradili pro kupní smlouvu použití formy písemné a že kupní smlouva byla podmíněna tím, že František K. dá poznamenati pořadí pro zbytek kupní ceny na své usedlosti v Ř., a že zaplatí dalších 250.000 Kč. Ustanovení úmluvy ze dne 14. dubna 1921, že knihovní poznámka pořadí a splátka dalších 250.000 Kč se ujednává jako podmínka uzavření písemné kupní smlouvy, nelze pokládati za výminku dle §u 696 obč. zák.; toto ustanovení jest jen určením časovým. Práva Františka K-a jako kupitele z kupní smlouvy nebyla učiněna závislá na budoucí nejisté události, na vymožení knihovní poznámky a složení splátky, tato práva příslušela mu na základě smlouvy do všech podrobností již dojednané; pouze vyhotovení písemné kupní smlouvy, jehož bylo třeba ku knihovnímu převodu práva vlastnického ke koupené nemovitosti, mělo být oddáleno, až bude provedena poznámka pořadí a splacena další částka. Avšak dle úmluvy mezi žalovanými a Františkem K-em neměl tento zaplatiti celou kupní cenu hotově, nýbrž měl převzít na srážku kupní ceny knihovní dluh asi 500.000 Kč. Dle výpovědi Františka K-a, kterou nižší soudy pokládají za hodnověrnou, dozvěděl se tento od žalovaných, když chtěl umluvenou splátku 250.000 Kč složiti, že knihovní věřitelka hrozí, že zmíněnou hypotekární pohledávku 500.000 Kč vypoví, bude-li prodej uskutečněn, a, ježto by v tomto případě nebyl mohl nemovitost převzít, dohodl se se žalovanými, že od kupu upustí. Hospodářským účelem ujednání, že kupitel převezme hypotekární břemena na srážku kupní ceny, bylo, umožniti kupiteli převzetí nemovitosti, aniž by musel část kupní ceny, na knihovní dluhy připadající, hotově zaplatiti a nelze o tom pochybovati, že tato možnost měla pro kupujícího podstatný význam.

Kdyby mu byl hypotekární dluh ihned po kupu vypovězen, byl by tím zmařen účel tohoto ujednání a byly by se předpoklady, z nichž strany vycházely, smlouvu ujednávající, bez jich zavinění podstatně změnily v neprospěch kupujícího. Za těchto okolností nebylo by dle §§ 914 a 936 obč. zák. bývalo lze žádati po kupujícím, by při smlouvě setrval a kupující právem uplatňoval, že tím byl jeho závazek zrušen. V důsledcích toho nebylo by pak také lze přiznati žalobci nárok na odměnu sprostředkování tohoto prodeje, když se bez zavinění stran smlouva stala bezúčinnou. Závisí tedy rozhodnutí sporu na tom, zda je pravdou, že hypotekární věřitelka hrozila, že svou pohledávku vypoví, bude-li nemovitost Františku K-ovi prodána. Jelikož důkazy o této okolnosti nebyly provedeny, bylo dle čis. 2 a 4 Šu 503 c. ř. s. dovolání vyhověno a dle Šu 510 c. ř. s. byla věc vrácena prvému soudu, by znova o ní jednal a ji rozhodl.

Čís. 2276.

Společnost s ručením obmezeným (zákon ze dne 6. března 1906, čis. 58 ř. zák.).

Mimo případy Šu 41 zákona nelze se na soudě domáhati určení neplatnosti usnesení valné hromady společnosti s r. o.

(Rozh. ze dne 13. února 1923, Rv I 1232 22.)

Žaloba, by bylo určeno, že není po právu usnesení mimořádné valné hromady žalované společnosti s r. o. ze dne 1. dubna 1921, jímž byl žalobce, dosavadní společník žalované společnosti, ze společnosti vyloučen, byla o b ě m a n i ž š í m i s o u d y zamítnuta, o d v o l a c í m s o u d e m mimo jiné z těchto důvodů: Strana žalující zakládala žalobu při ústním jednání a i ještě v odvolání nikoliv na § 41 zákona ze dne 6. března 1906, čis. 58 ř. zák., nýbrž výlučně na § 228 c. ř. s. jakožto obecnou určovací žalobu, pro kterou podmínky §§ 41 a 42 cit. zák. neplatí. V tom směru však soud prvě stolice správně věc po stránce právní posoudil, rozhodnův, že nelze užiti § 228 c. ř. s., ježto ustanovením Šu 41 cit. zák. byl zřízen zvláštní útvar pro žalobu o neplatnost (zmatečnost) usnesení společníků se stanovením zvláštních podmínek a lhůty; každý jiný způsob napadení usnesení společníku, tedy zejména i žalobou obecnou dle Šu 228 c. ř. s., byl by pouze obcházením zákona a jest nepřipustným.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Odvolací soud posoudil věc v podstatě správně po stránce právní. Zákon ze dne 6. března 1906, čis. 58 ř. zák. upravil právní poměry společnosti s r. o., pokud toho vyžadoval zájem veřejný. To je patrné z Šu 4 zákona, předpisujícího, co smlouva společenská musí obsahovati, a vylučujícího ustanovení, přičítící se zákonu. Ostatní ponecháno je na vůli společníků. Totéž platí o usneseních valné hromady společníků.